

1. Obiekt

614/1

Nawocheńska
KOŚCIÓŁ O.O. PAULINÓW P.W. N.M. PANNY *ul. Piłsudskiego 1*

2. Czas powstania

1731-1752

3. Miejscowość

LEŚNA PODLASKA

4. Adres

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo białskopodlaskie

gmina LEŚNA PODLASKA

pow. BIAŁA PODL.

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna
przed 1.VI.1975 r.

województwo lubelskie

powiat Biała Podlaska

8. Właściciel i jego adres

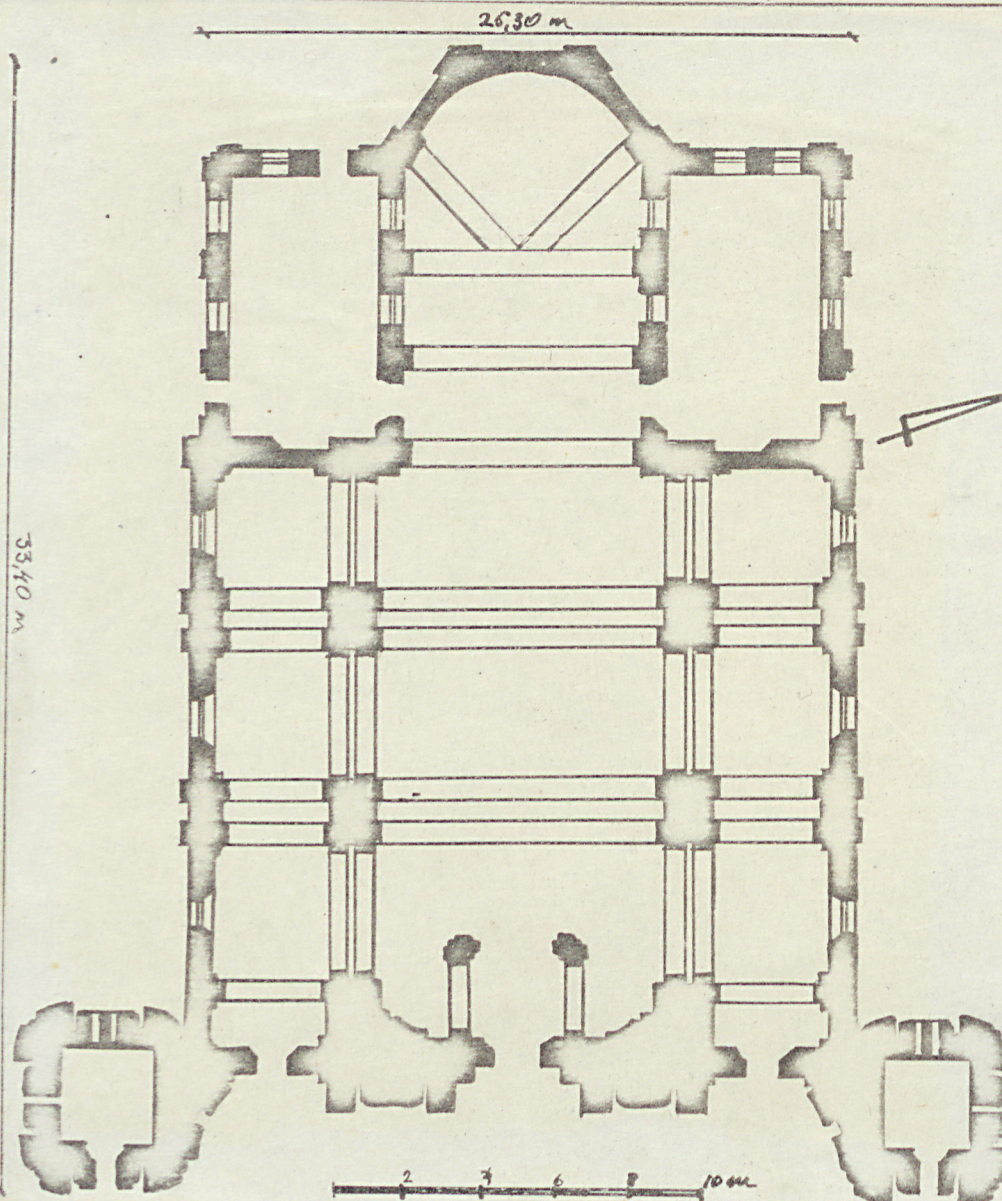
Zakon O.O. Paulinów

9. Użytkownik i jego adres

jak wyżej

10. Rejestr zabytków

Nr A/135 data 16.XII.1966r

Parafia erygowana w 1695r. Paulini przejmują Leśną w 1927r. Projekt kościoła wykonał w 1930r Vicenze Rachetti. Budowę rozpoczęto w 1931r opierając się na fundamentach kościoła ks. Fabiańskiego 1723r.

Budowę pod nadzorem Rachettiego kierował majster murarski z Janowa Podl. J. Kaczkowski.

Projekt Rachettiego zrealizowano tylko do przesłania chóru muzycznego.

Między rokiem 1738-50 prace przy kościele zostały przerwane śmiercią O. Moszyńskiego autora całego przedsięwzięcia.

W 1750r majstrem był A. Nabrzeski, w 1752r pracami przy kościele kierował architekt Kowalewski, w tym roku zakończono budowę kościoła.

1758r-konsekwano. Autor fasady nieznan.

5.IV.1875r kościół przechodzi na własność prawosławia.

1879-1881r przebudowa na cerkiew.

W latach 1923-25 usunięto rosyjskie kopuły.

1927 wg projektu A. Szyszko-Bohuszy przerobiono szczyt fasady.

1937-40 - inż. Bogusław Chmielowiec wg. projektu A. Szyszko-Bohusza podwyższa wieżę płn.wsch.

Późnobarokowy.

- Kościół jest mury wany z cegły, otynkowany, orientowany, dwuwieżowy, założony na planie wydłużonego prostokąta, trójnawowy, bazylikowy, z prezbiterium zamkniętym na zewnątrz trójbocznie. Do prezbiterium przylegają prostokątne, dwukondygnacyjne pomieszczenia spełniające w dolnej części kondygnacji funkcję zakrystii, w górnej oratorium i biblioteki. Wysokością są równe nawom bocznym i połączone wspólnym pulpitowym dachem. Nawę główną i prezbiterium kryją dachy dwuspadowe, posiadające jednakowy kąt rozwarcia wieżby dachowej. Lekkie obniżenie, w stosunku do nawy głównej, dachu prezbiterium, odpowiada ogólnemu zwężeniu części prezbiterijnej. Elewacje boczne kościoła rozczłonkowane pseudopilastrami/pilaster bez głowicy/mają różny system artykulacji odpowiadający funkcjonalnym różnicom poszczególnych partii budowli. Prezbiterium i zakrystie otrzymały podział jednopilastrowy, korpus podzielono pseudopilastrami parzystymi. Te ostatnie w nawach bocznych, podtrzymują trójkątny szczyt. Zaś w miejscu spotkania się murów korpusu z prezbiterium i zakrystiami powstał łącznik złożony z pół i całego pilastra. Wszystkie funkcjonalnie zróżnicowane partie kościoła posiadają umieszczone między pseudopilastrami, po trzy okna. W zakrystiach, oratorium i bibliotece, prostokątne ale zamknięte od góry łukiem odcinkowym, w nawach bocznych otrzymały kształt stojącej elipsy. W zakrystii i prezbiterium pozbawione obramień, w nawie głównej w opasce bez podokiennika, przechodzącej w quasi-gzyms nadokienny, w nawach bocznych profilowane w wyłamujących się "archiwoltach". Gzyms wieńczący składowany z listwy, skocji, listwy ćwierćwałka, listwy, płyty i simy, obiega kościół dookoła i dentyczny w profilu, w kondygnacji dolnej został zgierowany na osi pseudoryzalitów. Dwukondygnacyjna, pięcioosiowa fasada, ma zarys wklęsłowywypukły. Flankujące je wieże, wysunięte o połowę swojej szerokości przed lice fasady, łączą się z korpusem za pomocą wklęsło-wygiętych ścian. Kondygnacja druga odpowiadająca szerokością nawie głównej, ujęta została w wolutami. Wieńczącą ją trójkątny szczyt, dwukrotnie przełamany. Środek fasady płaski i najbardziej

cofnięty w głąb ujęty został z obu stron partiami wypukłymi, stanowiącymi zewnętrzne przedłużenie filarów międzynawowych. Owe wypukłe partie w rzucie zostały spłaszczone go tworzą, w stosunku do pozostałych części fasady, zryzalitowany występ. Ma on formę prostokąta półkoliście ściętymi narożnikami, ujętego z obu stron wtopionymi w mur kolumnami. Również środek fasady ujmują po dwie kolumny, z tym że są one tak jakby włożone w pionowe wgłębienie w ścianie. Tym samym, zarówno jedno i drugie są raczej kolumnami. Również środek fasady

Kolumny w kondygnacji dolnej są toksańskie, w górnej korynckie na cokłach, dźwigają rozbudowane belkowanie. Partie środkowe fasady zaakcentowane zostały w dolnej kondygnacji wejściem głównym oraz umieszczonym na nim, kwadratowym polem z monogramem NMP. Portal i kwadratowe pole ujęte zostały obramieniem uszakowatym, okna oraz nisza profilowaną opaską. Pseudoryzalitów ożywiono w kondygnacji górnej niszami z posągami Piotra i Pawła, w dolnej prostokątnymi płycinami. W bocznych, wklęsłych partiach fasady, przerwanych w środku kolumną znajdują się wejścia boczne, a nad nimi opracowane identycznie jak w pseudoryzalitach, prostokątne płyciny. Nad portalem głównym, wejściem bocznym oraz płycinami prawie półkolistie zamknięte od góry naczółki. Belkowanie

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne	17. Użytkowanie obecne
19 857 m ³	967m ²	sakralne	sakralne
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)	
20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie			

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

jak z prawej

22. Bibliografia

J. Maraśkiewicz- Późnobarokowy kościół OO. Paulinów w Leśnej
Podl./architektura/ mpis w BBiDZ Biała
Podl. 1981rok tam bibliografia.

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

jak wyżej

24. Uwagi różne

25. Wypełnił

mgr Jan Maraśkiewicz

imię i nazwisko

data 1982 rok

26. Sprawdził

imię i nazwisko

data

27. Załączniki

1. Miejscowość

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Architrav oddzielony tenią od gładkiego fryzu, złożony z dwu pasów: górnego i dolnego, podzielonych świerćwałkiem. Gzyms ma profil złożony ze żłobka, listwy, skocji listwy, ćwierćwałka, płyty, piętki prostej, listwy, simy, listwy. Masywne wysokie wieże oparte na wklęsło-wypukłym zarysie rzutu, mają mocno ścięte półkoliście naroża, spięte z obu stron kolumnami oraz wypukłe ściany, na rzucie łuku spłaszczonego, ukształtowane na wzór pseudoryzalitów z tym że w kondygnacji II w miejsce prostokątnych nisz wprowadzone duże półkoliście zamknięte okna. Wieża południowa jest dwukondygnacyjna, północna trójkondygnacyjna. Trzecia kondygnacja wieży północnej jest powtórzeniem kondygnacji drugiej, jest ona nieco niższa i odpowiada wysokością frontowi. Zwieńczenie wieży południowej stanowią szerokie wychodzące ze śiętych naroży woluty, podpierając 8-boczną podstawę cebulastej kopuły. Wieża północna posiada zwieńczenie składające się z czworobocznej, środkiem półkoliście wypukłej podstawy, przechodzącej w ujętą wolutami latarnię, zakończoną profilowanym hełmem. Podobnie jak w wyglądzie zewnętrznym, nawa główna dominuje również we wnętrzu. Jest ona 3-przęskowa, utworzona przez filary, oddzielające ją od naw bocznych. W filary wtopione są parzyste pilastry w porządku kompozytowym, dźwigające belkowanie, gzymsowanie i attykę, na której wspiera się sklepienie kolebkowe na gurtach, z lunetami. Od zachodu łączy się półkoliście zamkniętym prezbiterium, od wschodu uzupełnia ją chór muzyczny. Od południa i północy nawy boczne komunikują się z nią wąskimi i wysokimi arkadami. Są one o połowę niższe i o połowę węższe od nawy głównej. Prezbiterium oddziela od niej wielka arkada, mająca charakter łuku tęczowego, wsparta na wysuniętych ku środkowi filarach, a łączy obiegające dookoła nawę i prezbiterium silnie rozbudowane belkowanie. Filary podtrzymujące, poprzez sklepienia naw uzyskały formę wolnostojących podpór i opięte zostały z czterech stron pilastrami i pseudopilastrami. Są to od strony nawy głównej pilastry kompozytowe, w nawach bocznych i arkadach pseudopilastry, które podtrzymują odpowiadające im pary gurtów. Pilastry nawy głównej mają bazy attyckie, plintusy i piedestały. Filary we wschodnim rogu nawy ustawione na ukos, a ich wklęsłe powierzchnie zdobią pojedyncze kompozytowe pilastry, ukształtowane odpowiednio do linii zakłęśnięcia muru, tuż przy dużym łuku otwierającym się na chór. Opilastrowane również wysunięte ku środkowi filary łuku tęczowego, z pilastrzem pełnym od strona wewnętrznej łuku, od strona nawy głównej w narożu, pilastrzem załamany wklęsłym. Umieszczone nad belkowaniem, w lunetach okna, posiadające kształt prostokąta zamkniętego od góry łukiem odcinkowym, zostały obramione profilowaną opaską i ujęte od góry nadokiennym gzymsikiem. Zgirowane na osi pilastrów belkowanie składa się ze silniwy wyładowanego gzymsu, gładkiego fryzu, i dwudzielnego architravu. Gzyms zbudowany został ze skocji, listwy, ćwierćwałka, listwy, małej płyty, żłobka, listwy, skocji, listwy, żłobka, listwy, ćwierćwałka, listwy, i simy. Prezbiterium jest również trójprzęskowe, pojedyncze kompozytowe pilastry dźwigają za pośrednictwem belkowania gzymsowania i attyki sklepienie odcinkowe z lunetami. Między pilastrami pod belkowaniem, umieszczone zostały prostokątne otwory oratorium biblioteki, nad belkowaniem zaś, w lunetach okna, prostokątne zwieńczone łukiem odcinkowym. Jedne i drugie w uszakowatych obramieniach, nad belkowaniem wzbogacone dodatkowo nadokiennym gzymsikiem. Za filarami łuku tęczowego wejście do zakrystii w uszakowatym obramieniu. Identyczne jak w nawie głównej belkowanie nie zgierowane na osi pilastrów. Trójprzęskowe nawy boczne posiadają na sklepieniach kolebkowo-krzyżowe wspartw na szeroko rozstawionych gurtach. Odpowiadają im tokańskie pilastry filarówb międzynawowych oraz ścian bocznych. Pilastry owe, podtrzymują przełamujący się na nich prosty gzyms, przerywany dodatkowo otworami okiennymi, rezglifionymi w profilowanej opasce, w formie stojącej elipsy. Z obu stron prezbiterium dwukondygnacyjne pomieszczenia-zakrystia, oratorium i biblioteka-otrzymały sklepienia kolebkowe z lunetami, posiadają proste okna.

Wkładkę założył: mgr. Jan Maraśkiewicz
(imie, nazwisko, data)

Wzór ODZ 1978 r.

Miejsce przechowywania negatywów: _____

1. Miejscowość

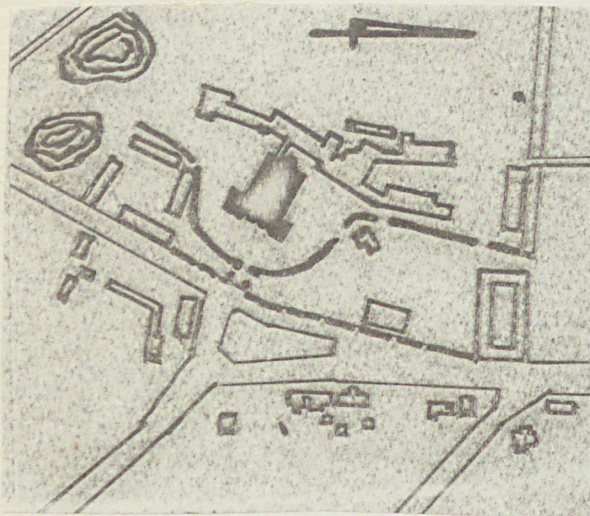
2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Obie kondygnacje połączone są jednobiegowymi drewnianymi schodami. Chór muzyczny w rzucie poziomym falistym, o wypukłej części środkowej, jest trójprzęsłowy, wsparty na arkadach z niskimi filarami, posiadającymi zwielokrotnione pilastry kompozytowe. Przedpiersie z płycinami, w trójkątach sferycznych motywy recaille.

Na pld skraju Leśnej Podlaskiej położony jest zespół klasztorny O.O. Paulinów, otoczony fosą, za którą rozciąga się mur obronny otaczający dziedziniec. Zamyka od strony zach. kompleks klasztorny budynków, od strony wsch. przerywa główna brama wjazdowa, od pñ. dojazd boczny. Do bramy po zewnętrznej stronie fosy prowadzi druga linia ażurowego muru. Za klasztorem rozciągało się, dziś mało czytelne założenie ogrodowe. Sam kościół wznosi się na placu i stanowi jego dominujący element architektoniczny.

Przy jego pld. elewacji w niewielkiej odległości, stoi kaplica nieco dalej studnia. Od zach. wiąże go z klaszturem łącznik, wsparty na szerokiej półkolistej arkadzie. Całe zaś założenie zamyka główny trakt komunikacyjny, który przed bramą kościelną rozgałęzia się w kierunku Bordziłówki i centrum Leśnej Podlaskiej

Wkładkę założył: mgr. Jan Maraśkiewicz
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: _____

Wzór ODŻ 1978 r.

1. Miejscowość

LEŚNA PODLASKA

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

KOŚCIÓŁ

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

ZDJĘCIA

Wkładkę założył: mgr J. Maraskiewicz
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów:

Wzór ODŻ 1978 r.

1. Miejscowość

ŁESNA PODLASKA

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

KOŚCIÓŁ

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

ZDJĘCIA

Wkładkę założył: mgr J. Maraśkiewicz
(imie, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów:

Jed. W.A. Olsztyn z. 610/S

OZGraf. Z.P. Ostróda z. 372 n. 20 600